

УДК 377.091

Бабенко М.О.

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В СЕРЕДНІХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КАТЕРИНОСЛАВЩИНИ НАПРИКІНЦІ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У процесі досліджень проаналізовані якісні та кількісні показники кадрового складу середніх технічних училищ як визначеного критерію відповідності роботи навчального закладу задачам його існування. Також були виявлені чинники формування училищних штатів, динаміки їх зміни впродовж зазначеного періоду та ступінь їх відповідності нормативним документам. За результатами досліджень були визначені основні принципи формування кадрової політики у середніх технічних навчальних закладах Катеринославщини наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.

Ключові слова: *середня технічна освіта, викладацький склад, педагогічна рада, викладачі практичних занять, завідувач навчальними майстернями, контроль успішності та поведінки.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Модернізація процесів реалізації кадрової політики в системі освіти у відповідності до вимог сучасності є однією з провідних задач діяльності освітньої галузі сьогодення. Якісні та кількісні характеристики штату працівників освітнього закладу визначають його престижність та здатність працювати в умовах модернізації освіти, оновлення її структури та змісту.

У сучасних економічних умовах високий рівень професійної підготовки стає гарантом самореалізації та показником соціальної захищеності громадянина, що визначає необхідність зміни теоретичних та практичних підходів до процесів навчання майбутніх фахівців середньої ланки. На успішність реалізації зазначених процесів значний вплив здійснює якісно сформований контингент викладачів. При здійсненні кадрової політики в галузі професійної освіти доречним буде звернення до історико-педагогічного досвіду формування штатів у технічних училищах наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.

Катеринославська губернія наприкінці ХІХ ст. була одним із найважливіших промислових районів Російської імперії. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. відзначився в історії Катеринославщини як період пошуку шляхів розбудови системи технічної освіти в складних умовах економічних, політичних та соціальних криз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення професійними кадрами української промисловості розглядалися у сучасних історико-педагогічних дослідженнях. Проблемам підготовки робітничих кадрів на Україні присвячені роботи І. Лікарчука, Г. Бондаренко, Н. Падун, Л. Хойнацької, М. Бахтіна, А. Селецького та ін. Значний вклад у висвітлення питання розвитку професійно-технічної освіти з урахуванням здобутків минулого внесено Н. Ничкало, П. Лукашенком, О. Ганнопольським, М. Гончаром. Процеси формування технічних фахівців середньої ланки досліджували М. Лисенко, Є. Луценко, О. Кривопішин. Зміст і форми управління середніми закладами профосвіти України в 1917–1941 рр. проаналізував С. Бутівченко.

Відомі також дослідницькі роботи з тематики підготовки професійних кадрів на території Катеринославщини. Так, в роботах В. Курила, Н. Романов розглянуто проблему розвитку професійної освіти в східноукраїнському регіоні в другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст. В роботі Т. Медведовської досліджено професійну підготовку гірничих інженерів в Україні з 1899 р. по 2005 р. Дисертаційне дослідження А. Ємельової присвячене особливостям розвитку трудового навчання в народних школах Катеринославської губернії в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. В наукових публікаціях Л. Прокопенка розглянуто питання розвитку професійної освіти Катеринославщини наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.

Системних досліджень з питання розбудови мережі середньої технічної освіти Катеринославщини не виявлено, тому тематика історико-педагогічного досвіду підготовки фахівців середньої ланки на території Катеринославської губернії в кінці ХІХ – на початку ХХ століття являє цікавість для досліджень.

Формулювання мети статті. Стаття присвячена дослідженню процесів формування та виявлення основних принципів організації кадрової політики в навчальних закладах мережі середньої технічної освіти Катеринославщини в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 70-х рр. XIX ст. внаслідок пришвидшення темпів розвитку на території Катеринославської губернії таких промислових галузей, як гірнична, залізнична, будівельна, металургійна та машинобудівельна, виникла потреба у кваліфікованих фахівцях технічного профілю. Тому, не дочекавшись рішень освітнього міністерства, при підтримці активних промисловиків та галузевих міністерств в Катеринославщині почалася розбудова системи професійних навчальних закладів для підготовки фахівців середньої ланки. Загалом впродовж досліджуваного періоду з метою забезпечення народного господарства регіону фахівцями середньої ланки в Катеринославській губернії працювало вісім технічних навчальних закладів [1].

Першим таким навчальним закладом в Катеринославщині стала Лисичанська штейгерська школа, відкрита у 1873 р. за ініціативою Гірничого управління Південної Росії. У серпні 1878 р. при підтримці "Товариства південно-руської кам'яновугільної промисловості" було відкрито гірниче училище ім. С. С. Полякова. За період свого існування гірничі училища декілька разів змінювали своє підпорядкування: до 1905 р. – узгоджували діяльність з Гірничим департаментом при Міністерстві державного майна, у травні 1905 р. були передані у ведення Міністерства фінансів, а з жовтня 1905 р. – підпорядковані Міністерству торгівлі і промисловості [2, с. 570–575].

Оскільки гірничі училища ім. С. С. Полякова існувало за приватні кошти засновника, то "головним начальством" цього закладу була Піклувальна рада училища на чолі з Головою Правління Спілки південно-руської кам'яновугільної промисловості С. С. Поляковим. Для безпосереднього управління училищем Піклувальна рада обирала начальника училища, який відповідно до статуту "мав закінчити повний курс навчання щонайменше в одному з середніх навчальних закладів". На допомогу начальнику з нагляду за вихованнями призначався наглядач, а для догляду за майном і для забезпечення звітності та листування затверджувалась посада "амунічника". Заняттями у майстерні мав керувати "особливий досвідчений майстер" [3, с. 30–31].

У службовому відношенні зазначені особи користувалися правами державних службовців, окрім пенсій, внаслідок чого мали виконувати відповідні обов'язки з правом носити мундир Міністерства державного майна. Відповідно до посад цих службовців встановлювались класи: "для начальника училища і секретаря Піклувальної Ради ті ж, які присвоєні доглядачам повітових училищ, а для викладачів – права вчителів цих училищ" [3, с. 31]. З метою "постійного найближчого нагляду за училищем" Піклувальною радою призначався інспектор з осіб із вищою освітою, бажано керівників гірничими підприємствами. До обов'язків інспектора входило спостереження за ходом навчання і виховання.

Згідно зі статутом Горлівського училища "для найближчого нагляду за успіхами вихованців, покращення порядку та способів виховання" працювала Училищна рада, яка складалася з інспектора училища, начальника училища та усіх викладачів [3, с. 25]. Училищна рада мала збиратись щомісяця та вирішувати питання як господарчого характеру, так і навчально-педагогічного, як то: розглядання класних журналів та успішності учнів, зміни у навчальних планах, обрання підручників та ін. До складу першої Училищної ради входили: інспектор училища П. Горлов, директор училища С. Стрільман, викладач з російської мови і літератури та математики П. Фалін, викладач з фізики, хімії, мінералогії та маркшейдерську справи Д. Стемпковський, викладачі зі спеціальних дисциплін К. Кванішевський та А. Міненков та викладач Закону Божого батюшка М. Герцик [4].

Впродовж свого існування кадровий склад училища не завжди відповідав умовам статуту та зазнавав значних змін. Так, відсутність даних про викладачів у 1895 р. [5, с. 241] стала наслідком кризових часів існування гірничого училища. Саме в цей період згідно з рішенням Товариства південно-руської кам'яновугільної промисловості поляківське училище мали перетворити на однорічний практичний курс при Лисичанській штейгерській школі [4]. Однак завдяки фінансовій підтримці членів Товариства у першому десятилітті XX ст. училище продовжило свою діяльність.

Викладацький колектив Лисичанської штейгерської школи відрізнявся більшою стабільністю та складався з: інспектора-вчителя, який одночасно завідував школою; законовчителя, двох вчителів, майстрів і штейгерів. Серед перших викладачів під керівництвом інспектора-педагога гірничого інженера М. Білоусова працювали: викладачі спеціальних та загальноосвітніх дисциплін Г. Виржиковський, М. Версілов, Г. Куликов, Ф. Подоба, А. Дячков; священник Левандовський; керівники практичними заняттями, майстри, які служили при казенному заводі та руднику Н. Іванов, М. Горлов, П. Сафонов. Головою педагогічної ради був призначений керівник Лисичанського металургійного заводу І. Зеленцов, який за сумісництвом викладав основи механіки [6, с. 84–86].

Аналізуючи викладацький склад гірничотехнічних училищ, необхідно зазначити, що викладати дисципліни з базової та спеціальної підготовки запрошувались викладачі з вищою інженерною освітою (гірничі інженери, інженери-механіки). Викладання дисциплін загальноосвітньої підготовки здійснювали випускники університетів. Оскільки в училищах значна увага приділялася практичній підготовці учнів, то на роботу обов'язково приймали штейгерів зі спеціальною середньою освітою та виробничим стажем.

Фахівців для залізничної галузі готували: Донецьке технічне залізничне училище в Луганську, відкрите у 1881 р., та Катеринославське технічне залізничне училище, засноване у 1902 р. Діловодством у вказаних залізничних училищах займалася Канцелярія Міністра шляхів сполучення. З метою

впорядкування процесу роботи з училищами при Міністерстві шляхів сполучення в 1886 р. був заснований Навчальний відділ [7, с. 131].

Діяльність залізничних училищ регламентувалась "Положенням про технічні залізничні училища Міністерства шляхів сполучень" від 1886 р. Згідно з цим документом безпосереднє управління училищем доручалося начальнику, який призначався з "осіб, які закінчили повний курс в одному з вищих вітчизняних навчальних закладів". Для нагляду за процесом викладання та успіхами учнів з числа викладачів училища обирали інспектора.

Вимоги до викладачів описані в "Положенні про технічні залізничні училища" [8, с. 554–558]. Так, для викладання наукових технічних предметів запрошувалися особи, які закінчили повний курс у вищих технічних навчальних закладах з відповідної спеціальності. Викладачами фізики та математики мали бути випускники вищих спеціальних або вищих нетехнічних навчальних закладів. На посади завідуючих майстернями та їх помічників приймалися особи зі середньою технічною освітою, "практично ознайомлені з прийомами систематичного викладання ремесел".

Завідування навчальною частиною діяльності училища здійснювалось Педагогічною радою, до складу якої входили: законовчителі, штатні викладачі, завідувач навчальними майстернями та його помічник. Для управління господарськими справами організували Господарський комітет, членами якого були піклувальник училища, начальник, інспектор та один викладач училища. Також на засідання господарського комітету запрошували лікаря "з правом голосу".

За статусом державної служби всі штатні педагогічні працівники залізничних училищ вважались державними службовцями та дорівнювалися в соціальних правах до посадових осіб навчальних закладів Міністерства народної освіти тієї місцевості, де засновано училище. При цьому службовий рівень начальника училища відповідав посаді інспектора прогімназії; завідувачі майстернями, їх помічники та викладачі, які мали вищу освіту, дорівнювалися до старших вчителів гімназій; працівники викладацького колективу, які не мали вищої освіти, дорівнювалися до штатних вчителів міських училищ (за положенням 1872 р.). Законвчитель користувався правами на пенсію, які надавались усім законвчителям міських училищ [8, с. 557].

В технічних залізничних училищах Міністерства шляхів сполучень існувала система нормування оплати навчально-педагогічної діяльності працівників. Так, штатні викладачі розподілялись за окладами утримання на три розряди: 750 руб., 900 руб. та 1250 руб. на рік за 12 уроків на тиждень. Впродовж перших п'яти років служби викладачі отримували мінімальний оклад, через п'ять років педагогічної діяльності оклад підвищували до другого розряду. Для отримання окладу третього розряду окрім вимоги до педагогічного стажу не менш 10 років додавалась умова наявності у навчальному закладі такої "фінансової вакансії". Також з метою заохочування за "особливу та ревну службу" викладачам, які прослужили в залізничних училищах не менш 15 років, з дозволу Міністра шляхів сполучень виплачувався оклад в сумі 1500 руб. на рік за 12 тижневих уроків [8, с. 246].

Дані стовно кадрового забезпечення технічних залізничних училищ, які безпосередньо знаходились у Катеринославській губернії, були отримані з аналізу "Пам'ятних книжок та адрес-календарів Катеринославської губернії". До штату Донецького залізничного училища входили: начальник (інженер технолог або інженер-механік), інспектор (інженер механік), у 1915 – 1916 рр. – попечитель (інженер-будівельник), законвчитель, один (у 1915 – 1916 рр. – два) штатних викладача з вищою інженерною освітою, викладачі з телеграфії, співів, гімнастики, два вчених майстри (завідувач майстернями та його помічник), лікар, наглядач та діловод. Кадровий склад Катеринославського залізничного училища відрізнявся більшою кількістю викладачів. Наприклад, загальна кількість викладачів упродовж 1911 – 1915 рр. змінилась від семи до одинадцяти чоловік, а кількість працівників з вищою освітою – від двох до чотирьох. Роботу учнів в майстернях організували в різні роки від двох до чотирьох викладачів-техніків, а обов'язки наглядачів здійснювали двох викладачів.

Викладацький колектив Катеринославського залізничного училища на початку ХХ ст. відзначився своєю активною громадянською позицією відносно просвітницької діяльності у Катеринославі. Восени 1905 р. у приміщенні технічного залізничного училища за ініціативою Катеринославського відділення Російського технічного товариства (КВ РТТ) були відкриті курси для дорослих з метою поширення технічної освіти серед робітників. У січні 1906 р. головою Комісії з технічної освіти КВ РТТ був обраний директор технічного залізничного училища, інженер В. Галицький, який виконував ці обов'язки впродовж кількох років [6, с. 158].

Для підготовки техніків з машинобудівельної справи у 1899 р. було засноване Олександрівське середнє механікотехнічне училище. З метою забезпечення технічними спеціалістами металургійної промисловості у 1901 р. було відкрите нижче механікотехнічне училище в Маріуполі. Обидва училища підпорядковувались Міністерству народної освіти.

Кадровий склад Олександрівського середнього та Маріупольського нижчого механіко-технічних училищ визначався нормативними документами Міністерства народної освіти. Формування викладацького складу в цих технічних училищах відбувалось при узгодженні кадрової політики з попечителем Одеського навчального округу.

Відповідно до пп. 23, 24 "Основних положень про промислові училища" [9] викладачі промислових училищ обиралися з осіб, які мали право на обіймання відповідних посад у реальних училищах. На посади вчителів спеціальних предметів в середні та нижчі технічні училища призначалися особи, які закінчили курс з відповідної спеціальності в одному з вищих вітчизняних навчальних закладів.

На посади керівників практичних занять можливим було прийняття також осіб, які закінчили курс не нижчій за середнє технічне училище. Претендентам на викладання спеціальних предметів та керівництво практичних занять, які не мали виробничого стажу, належало пройти за рахунок коштів освітнього міністерства підготовку на відповідних виробництвах тривалістю від одного до двох років.

У 1900 р. в Олександрівському середньому механіко-технічному училищі працювали: директор Д. Поддєрьогін, який викладав креслення; виконуючий обов'язки інспектора, викладач математики М. Садіков; викладач російської мови І. Деревенко, виконуючий обов'язки викладача німецької мови Р. Вальдман; виконуючий обов'язки викладача краснопісу та малювання Ф. Беляєв; законовчитель, священник І. Синеоков-Андрієвський; виконуючий обов'язки викладача географії С. Белецький; виконуючий обов'язки помічника класних наставників та вчитель співів М. Попов; лікар В. Туча; виконуючий обов'язки діловода Н. Рязанцев [10].

Подальше збільшення кількості класів мало забезпечуватись викладачами зі спеціальних дисциплін, тому штат училища збільшився. Станом на 1911 р. до штату Олександрівського промислового училища входило до 19 співробітників, серед них: вісім викладачів з вищою освітою, троє з яких – з інженерною кваліфікацією; законовчитель; учитель гімнастики; учитель співів; завідувач майстернями; три майстри-техніки; двоє помічників класних наставників; лікар та діловод.

Усі викладачі Олександрівського середнього механіко-технічного училища входили до складу Педагогічної ради, яку очолював директор. Кожного місяця з метою контролю навчально-виховного процесу та вирішення виявлених проблем з діяльності училища проводилися засідання Педагогічної ради. Фахова всебічність та висока освіченість педагогічного колективу забезпечували гідний рівень підготовки учнів [11, с. 20–21].

Викладацький склад Маріупольського технічного училища обумовлювався призначенням та рівнем навчального закладу. Оскільки термін навчання тривав не більше трьох років, то і штат училища у порівнянні з Олександрівським був значно меншим та складався з трьох викладачів з вищою інженерною освітою, двох викладачів з інших предметів, законовчителя, керівника робіт в майстернях, двох майстрів-техніків, діловода. Директор та інспектор призначалися з числа викладачів. За даними статистичних джерел штати промислових училищ Катеринославщини впродовж свого існування до 1917 р. були стабільними та не зазнавали значних змін.

Для задоволення кадрових потреб аграрної галузі на території Катеринославщини працювало перетворене 11 листопада 1911 р. з нижчої сільськогосподарської школи Верхньодніпровське середнє сільськогосподарське училище, яке підпорядковувалося Міністерству землеробства та державного майна. Діяльність Верхньодніпровського середнього сільськогосподарського училища нормувалась Положенням про сільськогосподарську освіту від 26 травня 1904 р., згідно з яким штат сільськогосподарських закладів затверджувався Міністром землеробства та державного майна. Училище очолював директор, для здійснення допомоги якому призначався інспектор. Особлива роль відводилася піклувальнику, який мав всіляко сприяти створенню умов з повноцінної діяльності навчального закладу.

Навчально-виховні питання обговорювались на Педагогічній раді, господарські – на Раді господарчого комітету. Усі обов'язки, пов'язані з навчально-виховним процесом та завідуванням навчально-допоміжними закладами училища, розподілялися Педагогічною радою між інспектором та штатними викладачами.

Викладачами училища могли працювати особи з вищою освітою, переважно сільськогосподарською. Помічникам викладачів, вихователям та лаборантам дозволялося мати середню спеціальну освіту. Також наявність середньої спеціальної освіти допускалась у вчителів нових мов, рахівництва та землемірства. Усі викладачі були зобов'язані працювати по 12 уроків на тиждень, директор – 6 уроків. За додаткові уроки викладачі отримували грошову доплату. Директор та інспектор права на додаткові уроки не мали. За кожні п'ять років служби в сільськогосподарських училищах на викладацькій посаді, вчителі отримували додаткові надбавки. Керівники та викладачі таких училищ користувалися всіма правами державної служби з навчальної частини відомства Міністерства народної освіти [12, с. 548–549].

Починаючи з моменту відкриття до революційних часів 1917 р., Верхньодніпровським середнім сільськогосподарським училищем керували: піклувальник Е. Бродський, випускник юридичного факультету Новоросійського університету, землевласник; директор П. Тушкан, кандидат сільського господарства, випускник Петровської академії. Викладацький склад училища щорічно збільшувався, що пояснюється збільшенням навчальних класів і, відповідно, кількості учнів та предметів викладання. Розпочавши роботу у складі чотирьох викладачів, законовчителя та двох вихователів, на початок 1916 р. педагогічний колектив збільшився до восьми викладачів, помічника викладачів, законовчителя та трьох вихователів.

Необхідно відмітити, що Верхньодніпровське сільськогосподарське училище було єдиним середнім технічним закладом в Катеринославщині, в якому працювали жінки. У 1914 р. на викладацьку посаду було прийнято вченого агронома першого розряду М. Богушевську, на посаду лаборанта – Ганну

Баккал. Значну роль у підборі кадрів до Верхньодніпровського училища зіграв піклувальник Е. Бродський, який особисто запрошував досвідчених працівників [13, с. 35].

Для задоволення кадрових потреб Межевого управління у 1914 р. було відкрите Катеринославське землемірне училище, підпорядковане Міністерству юстиції. Училище працювало за новим Положенням про землемірні училища 1909 р. Правила формування кадрового складу таких училищ мали багато спільного з сільськогосподарськими училищами з питань керівництва та організації навчально-виховного процесу, вимог до рівня освіти викладачів, норм часу, заохочування та державних привілей.

На початку своєї діяльності штат Катеринославського землемірного училища складався з директора, шести викладачів, лікаря та діловода [14]. Через два роки існування кадровий склад значно розширився. У 1916 р. в училищі працювали: директор, інженер О. Попов; інспектор, інженер М. Мезнев; викладачі, межові інженери А. Нікольський, М. Ветвінов, В. Аргентов; законовчитель С. Орловський; викладачі з університетською освітою П. Батлер, М. Вєлявський, С. Войцеховський, С. Комарецький, Л. Лангаммер, М. Понизовський, Б. Смирнов; викладач, вчений агроном С. Петров; лікар В. Ульман, діловод П. Шаврін [15].

Штат землемірного училища містив усі адміністративні одиниці, встановлені умовами положень, що у повній мірі забезпечувало якість навчально-виховного процесу. Отже, не зважаючи на важкі воєнні часи, Міністерство Юстиції всіляко підтримувало безперервність та надійність підготовки межових фахівців.

Висновки. На початку ХХ ст. на території Катеринославської губернії працювала доволі розгалужена система середніх технічних навчальних закладів, формування якої розпочалося у пореформені часи ХІХ ст. Однією зі складових успішної діяльності зазначених навчальних закладів була організація правильної кадрової політики. Училища з підготовки фахівців для різних галузей підпорядковувались різним галузевим міністерствам, які здійснювали адміністративно-нормативне управління організаційної, навчальної та господарської діяльності підлеглих їм навчальних закладів.

Серед основних принципів організації штатів середніх технічних училищ необхідно зазначити:

- бажання засновників забезпечити навчальний процес викладачами з вищою освітою;
- необхідність організації роботи у майстернях кваліфікованими спеціалістами з середньою технічною освітою та стажем виробничої практики для якісної практичної підготовки учнів;
- намагання при формуванні штатного складу забезпечити всебічність обслуговуючого персоналу, починаючи з обслуговування господарської частини і закінчуючи охороною здоров'я;
- універсальність системи колективного управління, яка складалась з Педагогічної та Господарської ради;
- заходи зі збереження контингенту, заохочення викладачів до тривалої роботи у технічних навчальних закладах підпорядкування одного галузевого міністерства.

Проведення якісної кадрової політики всередніх технічних училищах не тільки підвищувало рівень підготовки фахівців, але й сприяло утворенню колективу однодумців, здатного до соціальної діяльності з формування активної громадянської позиції.

Використані джерела

1. Бабенко М. О. Практична підготовка як пріоритетна складова професійного формування майбутніх фахівців середньої ланки в Катеринославщині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. / М. О. Бабенко // Розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті: здобутки, проблеми, перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (13–14 жовтня 2016 р., м. Умань) / гол. Ред. Муковіз О. П. – Умань : Жовтий О. О., 2016. – С. 9–12.
2. Отчет горного департамента за 1906 и 1907 гг. – СПб., 1909.
3. Устав горного училища С. С. Полякова. – СПб. : Тип. А. А. Краевского – 1877. – 32 с.
4. Дмитренко О. В. Історія заснування та етапи розвитку гірничого училища ім. С. С. Полякова (Горлівського технікуму Донецького національного університету) в 1876 – 1900 рр. / О. В. Дмитренко // Збірник наукових праць [Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди]. Серія : "Історія та географія". – 2011. – Вип. 41. – С. 119-124. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ist_2011_41_29.
5. Памятная книжка и адрес-календарь Екатеринославской губернии на 1895 год. Издание Екатеринославского Губернского Статистического Комитета / под ред. Я. Г. Гололобова. – Екатеринослав : Типо-литография Губернского Правления, 1894.
6. Чернобай П. О. Формування технічної інтелігенції на Катеринославщині наприкінці ХІХ-на початку ХХ ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / П. О. Чернобай – Дніпропетровськ, 2010. – 201 с.
7. История железнодорожного транспорта России. Т. 1: 1836-1917 гг. / Г. М. Фадеев, С. В. Амелин, Ф. К. Бернгард и др.: подбор. Ред. Е. Я. Красковского, М. М. Уздина. – СПб.: Иван Федоров, 1994. – 336 с.
8. Астафьев А. Сборник действующих правительственных распоряжений по железным дорогам: 1885-1887 года / А. Астафьев, П. Техин – СПб. : Тип. Ю. Н. Эрлих, 1893. – 588 с.
9. Основные положения о промышленных училищах (7-го марта 1888 г.) // Журнал министерства народного просвещения. – 1888. – №257. – С. 52–61.
10. ДАЗО. – Ф. 6, оп. 1, д. 9, л. 28 – 29 об.

11. Запорізький державний технічний університет : історичний нарис (1900-2000) / О. Ф. Бічевої, Б. Ф. Гордєєв, М. В. Дедков [та ін.] ; за ред. С. Б. Белікова [та ін.]. – Запоріжжя : Дике Поле, 2000 – 320 с.
12. Положение о сельскохозяйственном образовании. ПСЗРИ. Собр. III : Т. 24. Законы 23839–25604. – № 24628 (26.05.1904). – С. 544–553.
13. Джміль В. К. Гордість землі Катеринославської / Василь Карпович Джміль – Ерастівка, 2007. – 70 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.erastovsky.ucoz.co.uk/Book_Brod.pdf – (23.08.2016).
14. Календарь-ежегодник "Приднепровье". 1914 год. – Издание Екатеринославского Губернского Статистического Комитета, 1914. – С. 235.
15. Екатеринославский адрес-календарь. 1916 г. Издание Губернской типографии, 1916. – С. 195.

Babenko M.

**HISTORICAL AND PEDAGOGICAL EXPERIENCE OF FORMATION
OF PERSONNEL POLICY IN SECONDARY TECHNICAL SCHOOLS
OF EKATERINOSLAVSCHINA
IN THE LATE XIX – EARLY XX CENTURY**

Personnel policy of the educational system aims to provide reliability of pedagogical, social, legal and economic activities of educational institutions. During the designing principles of staffing of educational institutions it will be appropriate to take into account questioning of previous generations. In the late XIX – early XX century the network of educational institutions, that train middle-level mining, machine building, metallurgy, agricultural and land management specialists, have been organized.

Qualitative and quantitative composition of employees of surveyed schools had to comply with provisions on the organization of industrial education and personal statuses of colleges. Teachers amounted significantly greater part (90%) of the total number of employers, attendants amounted the other part. The criteria of the formation of the teaching staff were in a large degree defined by tasks of teaching and educational work on training middle-level specialists in technical schools. Thus, candidates for the post of teachers on teaching general subject had to complete higher educational institutions. For those, who wanted to work as teachers of general disciplines, it was important to have higher technical education, for agrarian institutions – higher special education. Also, some technical schools invited to work teachers of singing and gymnastics for the full student's development. Much attention was paid to the learning practical skills in the workshops and at manufacturing by students. Workshop head and his assistants, who were obliged to have secondary professional education, always worked by the school.

Therefore, the conducted analysis of personnel policy in middle technical educational institutions of Ekaterinoslavschnina in the late XIX – early XX century allowed to reveal its basic principles. Formation of states of industrial schools occurred in accordance with the regulatory documents pursuant to the problem of qualified middle level staff with sufficient level of theoretical knowledge and practical skills.

Key words: *secondary technical education, academic staff, pedagogical council, teachers of practical lessons, head of educational workshops, control of progress and behavior.*

Стаття надійшла до редакції 30.10.2016 р.